

Türk həmrəyliyi Avropa zirvəsi

Sürətlə dəyişən dünya nizamı türk dövlətləri qarşısında da yeni çağırışlar formalaşdırır, regional və qlobal proseslər fonunda onların daha sıx əməkdaşlığını zəruri edir. Olduqca mühümdür ki, türk dövlətlərinin rəhbərləri çağdaş realıqları düzgün dəyərləndirir, istər ikitərəfli, istərsə də çoxtərəfli formatlarda əlaqələrin dərinləşdirilməsi üçün hər bir imkanı səmərəli şəkildə səfərbər edirlər.

**Türk dövlətləri arasında
əlaqələrin inkişafında
Azərbaycanın böyük rolu var**

Mayın 21-də Macarıstanın paytaxtı Budapeştdə keçirilən Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) Dövlət başçıları qeyri-rəsmi Zirvə görüşü həm müasir çağırışların dəyərləndirilməsi, həm də qarşıda dayanan vəzifələrin müzakirəsi baxımından mühüm hadisə oldu. Dövlət başçıları çıxışlarında TDT-nin fəaliyyət perspektivləri ilə bağlı fikirlərini bildirdilər, təkliflər və təşəbbüslərlə çıxış etdilər.

Qeyd edək ki, TDT-nin yaranmasında və formalaşmasında, ümumiyyətlə, türk dövlətləri arasında əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişafında Azərbaycanın böyük rolu var. Azərbaycan TDT-nin əsasının qoyulduğu ölkə olaraq təşkilatın fəaliyyətinin və türk respublikaları arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsində mühüm rol oynayır. Bu mənada respublikamızın istər xarici siyasətində, istərsə də regionda-

kı iqtisadi layihələrində türk dövlətlərinin maraqlarının müdafiə olunmasına xüsusi yer verilir. Bakı enerji və iqtisadi sferalarda türk dövlətləri arasında əməkdaşlığın gücləndirilməsinə, onların regional və global əməkdaşlığa cəlb olunmasına mühüm diqqət yetirir. Azərbaycanın təşəbbüsü ilə inşa edilən Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xətti Asiyayı Avropa ilə birləşdirən nəhəng infrastruktur olmaqla türk dövlətlərinin iqtisadi əlaqələrinin genişlənməsinə xidmət edir. Azərbaycanın enerji layihələri isə dolayısı ilə türk dövlətlərini birləşdirir, Qazaxıstan və Türkmənistanın alternativ ixrac imkanlarını artırır. Türkiyə isə tranzit ölkə kimi neft-qaz boru kəmərlərinin faydasını görür. Əlbəttə ki, bütün bunlar Azərbaycanın türk həmrəyliyinə verdiyi dəyərli töhfələrdir.

Prezident İlham Əliyev Zirvə görüşündə çıxışında bu məsələlərlə bağlı ətraflı danışdı. "Türk dövlətləri ilə nəqliyyat sahəsində əməkdaşlığımız güclənir. Son illər ərzində Azərbaycanda nəqliyyat infrastrukturuna - av-

tomobil yollarına, dəmir yolu xətlərinə, dəniz limanına, gəmiqayırma zavoduna, hava nəqliyyatına böyük həcmdə sərmayələr qoyulmuşdur. Nəticədə, açıq dənizlərə çıxışı olmasa da, Azərbaycan Avrasiyanın nəqliyyat-logistika mərkəzlərindən birinə çevrilmişdir", - deyən Prezident İlham Əliyevin çıxışında diqqətə çatdırıldığı məsələlərin hər biri göstərir ki, Azərbaycanın həyata keçirdiyi layihələr türk dövlətləri arasında əməkdaşlığa nə qədər böyük töhfələr verir.

Azərbaycan Avrasiyanın nəqliyyat-logistika mərkəzlərindən birinə çevrilməsinin nəticəsidir ki, Türkiyənin və Mərkəzi Asiya dövlətlərinin Azərbaycan ərazisindən tranzit keçən daşımalarının həcmi 2024-cü ildə 11 milyon ton təşkil etmişdir. Orta dəhlizin bir hissəsi olan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun daşıma qabiliyyəti keçən il Azərbaycanın vəsaiti hesabına 5 milyon tona çatdırılmışdır. Hazırda Xəzər dənizində 50-dən çox ticarət gəmisi olan Azərbaycan türk dövlətləri üçün önəmli tranzit xidmətləri göstərir.

Azərbaycanın indiyədək TDT təşkilatının üzv ölkələrinə 20 milyard ABŞ dollarından çox sərmayə qoyması da respublikamızın türk dövlətləri ilə əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişafına verdiyi böyük töhfələrindəndir.

**12-ci Zirvə görüşü bu il
Azərbaycanda keçiriləcək**

Budapeştdə keçirilən TDT Dövlət başçıları qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə qeyd etdiyimiz kimi, təkliflər və təşəbbüslər irəli sürüldü, qarşıda dayanan məsələlərdən söz açıldı. Məsələn, Prezident İlham Əliyev ötən il rəsmi şəkildə təsis olunmuş Türk İnvestisiya Fondunun bu il fəaliyyətə başlamasının nəzərdə tutulduğunu bildirdi. Bu fond ticarət, logistika, infrastruktur, rəqəmsal iqtisadiyyat, energetika, sənaye, turizm və sahibkarlıq kimi milli prioritetlərin dəstəklənməsi üçün mühüm mexanizm kimi xidmət edəcək.

Prezident İlham Əliyevin qeyd etdiyi məsələlərdən biri Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistan dövlət başçıları tərəfindən imzalanan "yaşıl enerji"nin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlıq sazişi ilə bağlı oldu. Bu saziş "yaşıl enerji"nin Xəzər-Qara dəniz marşrutu ilə dünya bazarlarına ixracı üçün geniş imkanlar yaradır. Azərbaycan və Qazaxıstan Xəzər dənizinin dibi ilə fiber-optik kabelin çəkilməsinə dair mühüm birgə layihəyə də start veriblər və bu, Avrasiyada yeni rəqəmsal dəhlizin yaradılmasına yol açacaq.

Qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə səsləndirildiyi kimi, türk kimliyi layihəsi də həyata keçiriləcək. Bu, vətəndaşlara öz milli şəxsiyyət vəsiqələri ilə üzv ölkələrə səfər etməyə imkan verəcək. Bu layihə Türkiyə və Azərbaycan arasında artıq reallaşdırılıb.

TDT dövlət başçıları qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə imzalanan bəyannamə təşkilatın qarşısında dayanan vəzifələrin reallaşdırılması və üzv dövlətlər arasında əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyətə malikdir. 71 bənddən ibarət olan və bir çox məsələlərlə bağlı üzv dövlətlərin mövqeyinin əks olunduğu bəyannamədə Azərbaycanın 2024-cü ilin noyabrında BMT-nin İqlim Dəyişikliyi Konfransının 29-cu sessiyasına uğurlu evsahibliyi, o cümlədən onun əsas nəticəsi olan Bakı İqlim Birliyi Paktı, eləcə də COP29 sədrliyi çərçivəsində həyata keçirdiyi təşəbbüslər təqdir olunur.

Bu il Azərbaycan TDT-nin 12-ci rəsmi Zirvə görüşünə evsahibliyi edəcək. Budapeştdə keçirilən qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə buna toxunan Prezident İlham Əliyev təşkilata üzv dövlətlərin rəhbərlərini rəsmi Zirvə görüşündə iştirak etmək üçün Azərbaycana dəvət etdi. Budapeştdə imzalanan bəyannamədə Azərbaycanın bu Zirvə görüşünə evsahibliyi etməyə hazır olması da yüksək qiymətləndirilir.

**Rəşad CƏFƏRLİ,
"Azərbaycan"**